

Metody Sztucznej Inteligencji w Sterowaniu

Ćwiczenie 5

Implementacja rozmytych systemów wnioskujących w zdaniach regulacji

**Przygotował: mgr inż. Marcin Pelic
Instytut Technologii Mechanicznej
Politechnika Poznańska**

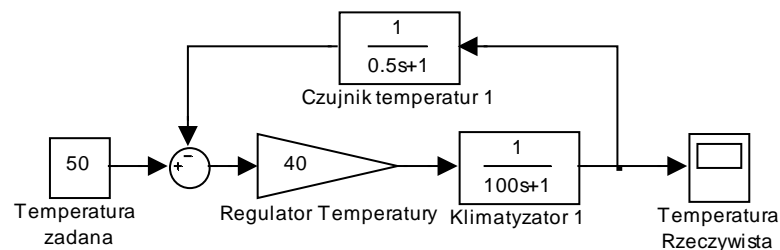
Poznań, 2011

Wstęp

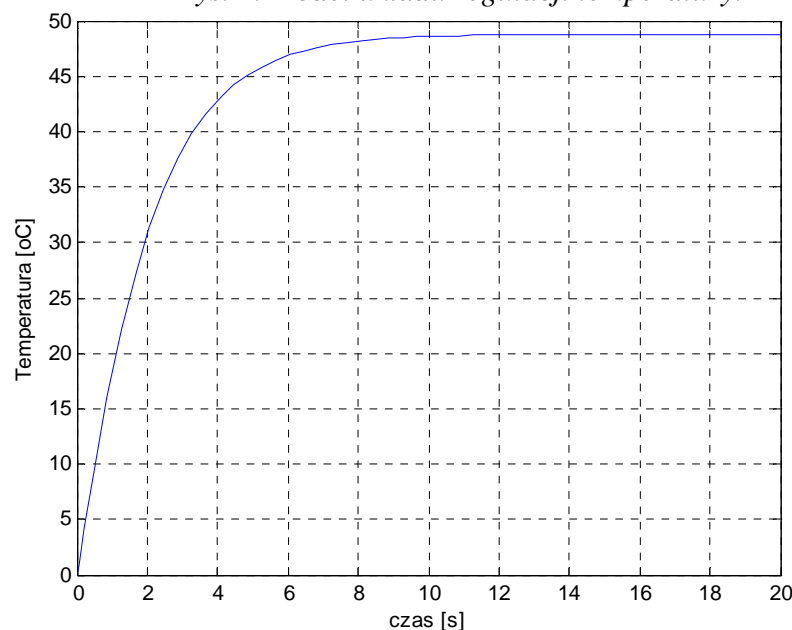
Rozmyte systemy wnioskowania mogą zostać użyte między innymi jako regulatory procesów technologicznych. W takim przypadku ekspert znający specyfikę procesu definiuje wejścia i wyjścia systemu, sposób rozmywania, wyostrzania, bazę reguł oraz użyte normy w procesie wnioskowania. Działanie takiego regulatora można zasymulować w oprogramowaniu matematycznym np. Matlab – Simulink z dodatkiem Fuzzy Logic. W tym celu należy przygotować model układu sterowanego oraz regulatora. Budowę regulatora – rozmytego systemu wnioskującego przedstawiono w ćwiczeniu 4 pt. „Logika rozmyta – wprowadzenie”. Gotowy rozmyty system regulacji należy zapisać do przestrzeni roboczej Matlab (w oknie FIS Editor menu *File->Export->To Workspace...* - Ctrl+T), a następnie w programie Simulink w oknie *Library Browser* odszukać blok „Fuzzy Logic” i przeciągnąć go do okna modelu. Układ taki może stanowić niezależny regulator, może również wspomagać inne układy regulacji (np. konwencjonalne regulatory typu P, I, PI, PD, PID).

Przykład

Układ regulacji temperatury składa się z zadajnika temperatury (blok „Constant”), węzła sumacyjnego (blok „Sum”), regulatora proporcjonalnego (blok „Gain”) układu grzewczo-chłodzącego w postaci członu inercyjnego (blok „Transfer Fcn” $k=1$, $T=100$) oraz czujnika temperatury w postaci członu inercyjnego (blok „Transfer Fcn” $k=1$, $T=0,5$). Do obserwowania przebiegów służy blok „Scope” – Temperatura Rzeczywista. Model układu został przedstawiony na rysunku 1, natomiast jego odpowiedź na wymuszenie skokowe o wartości 50 na rysunku 2.

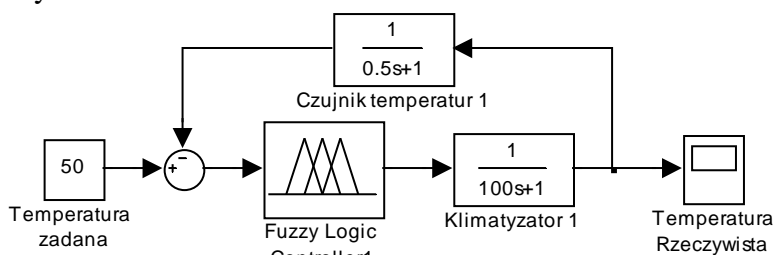

Rys. 1. Model układu regulacji temperatury.

Rys. 2. Odpowiedź układu z regulatorem proporcjonalnym na wymuszenie skokowe o wartości 50 °C

Rozmyty system wnioskujący może działać jako układ niezależny – w tym celu regulator proporcjonalny zastąpiono regulatorem rozmytym. Model układu został przedstawiony na rysunku 3.

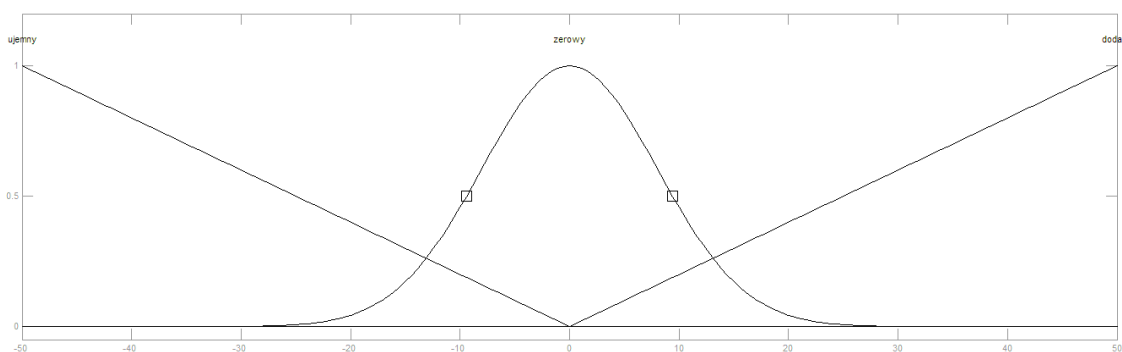

Rys. 3. Model układu regulacji temperatury z regulatorem rozmytym działającym niezależnie.

System wnioskowania rozmytego został zaprojektowany tak aby miał dużą dynamikę (czułość) w zakresie uchybu bliskiego zero, oraz mniejszą dla dużych wartości uchybu. Regulator o takiej charakterystyce pozwoli na osiągnięcie zadanej wartości z mniejszym stałym uchybem regulacji (w porównaniu do regulatora typu P), nie powodując dużych przesterowań (w porównaniu do regulatora typu P o takiej samej wartości stałego uchybu regulacji). Układ regulujący ma jedno wejście i jedno wyjście. Wejście zostało nazwane „*u*” (uchyb) natomiast wyjście „*moc*”. Wejście składa się z trzech funkcji rozmywających: „*ujemny*”, „*zerowy*” i „*dodatni*”. Parametry tych funkcji zostały przedstawione w tabeli 1, a ich wykresy na rysunku 4.

Tab. 1. Opis funkcji wejścia „*u*”

Nazwa funkcji	Typ funkcji	Parametry funkcji
Wejście „ <i>u</i> ”		
<i>ujemny</i>	<i>trimf</i>	$[-50 \ -50 \ 0]$
<i>zerowy</i>	<i>gaussmf</i>	$[8 \ 0]$
<i>dodatni</i>	<i>trimf</i>	$[0 \ 50 \ 50]$

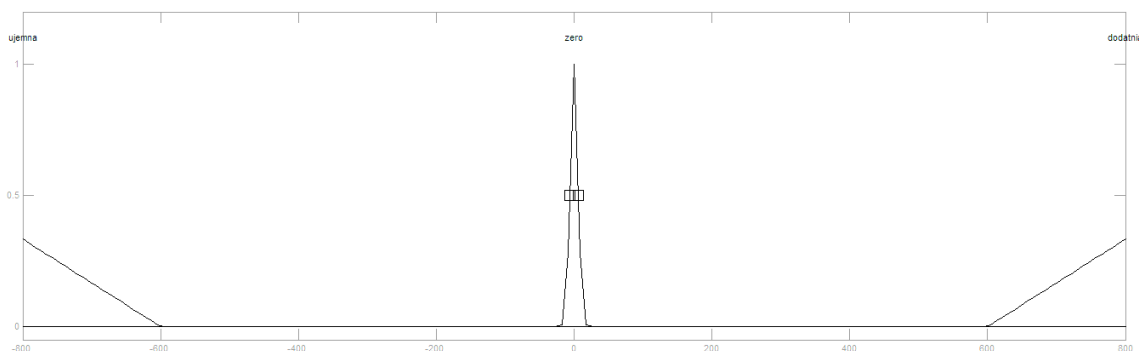

Rys. 4 Funkcje wejściowe regulatora rozmytego działającego niezależnie

Wyjście składa się z trzech funkcji rozmywających: „*ujemna*”, „*zerowa*” i „*dodatnia*”. Określenie „*ujemna*” oznacza że moc jest kierowana do części chłodzącej, a „*dodatnia*” że moc jest kierowana części grzewczej. Parametry tych funkcji zostały przedstawione w tabeli 2, a ich wykresy na rysunku 5.

Tab. 2. Opis funkcji wyjścia „moc”

Nazwa funkcji	Typ funkcji	Parametry funkcji
Wejście „moc”		
<i>ujemna</i>	<i>trimf</i>	<i>[-1600 -1200 -600]</i>
<i>zerowa</i>	<i>gaussmf</i>	<i>[5.6 0]</i>
<i>dodatnia</i>	<i>trimf</i>	<i>[600 1200 1600]</i>

Rys. 5 Funkcje wyjściowe regulatora rozmytego działającego niezależnie

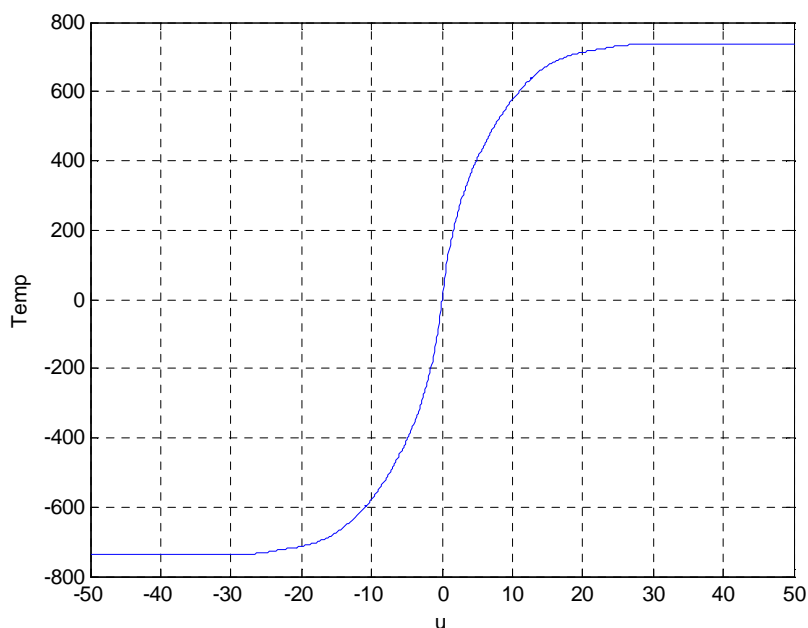
Baza reguł sterownika składa się z trzech następujących reguł:

If (*u is ujemny*) **then** (*temperatura is ujemna*),

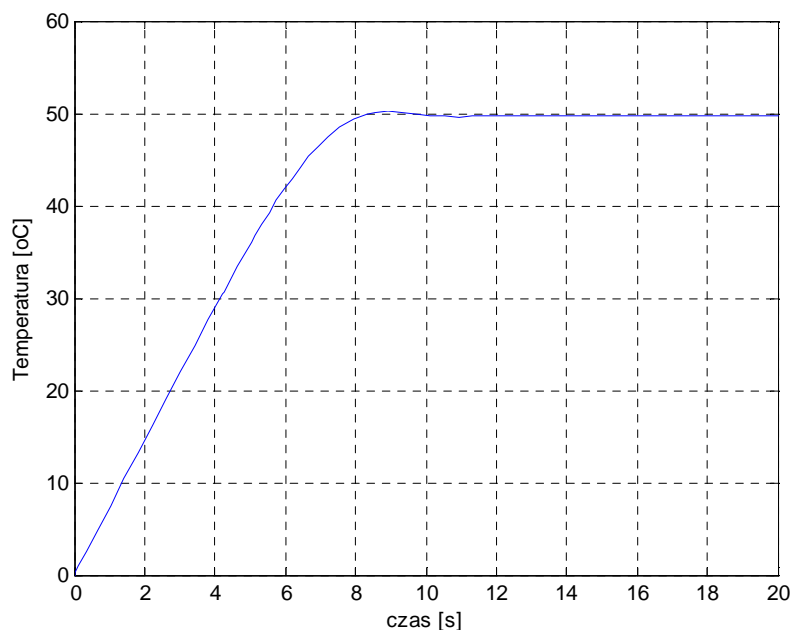
If (*u is zerow*) **then** (*temperatura is zero*),

If (*u is dodatni*) **then** (*temperatura is dodatnia*).

Wynikowa funkcja sterowania (dwuwymiarowa – jedno wejście, jedno wyjście) została przedstawiona na rysunku 6, natomiast odpowiedź regulatora na wymuszenie skokowe o wartości 50 przedstawiono na rysunku 7.

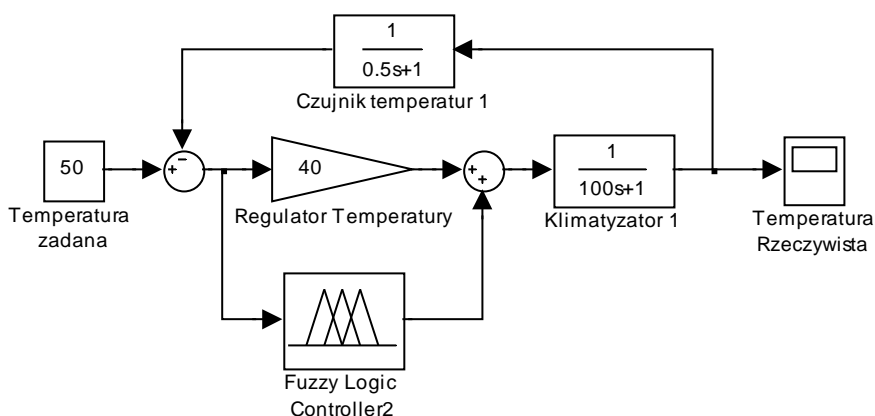

Rys. 6 Wynikowa funkcja regulatora rozmytego działającego niezależnie

Rys. 7. Odpowiedź układu z regulatorem rozmytym na wymuszenie skokowe o wartość 50 °C

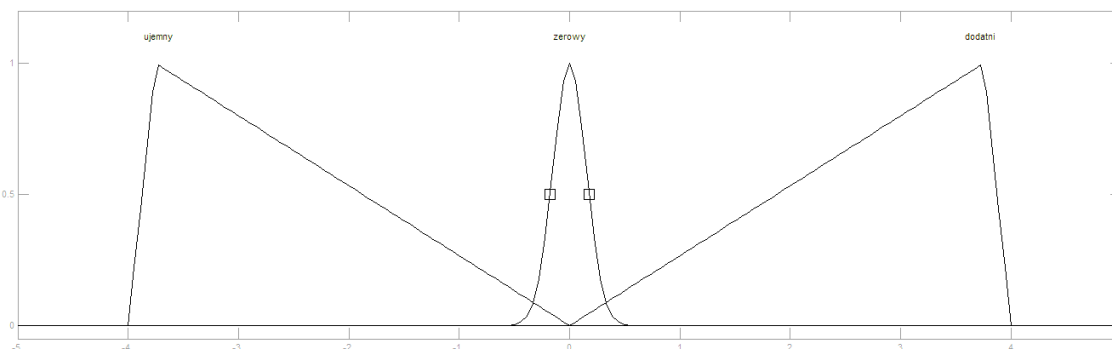
Regulatora rozmyty może wspomagać regulatory konwencjonalne. Założeniem przedstawionego poniżej regulatora jest minimalizacja uchybu w stanie ustalonym regulatora proporcjonalnego. Układ rozmyty zaczyna działać dla wartości uchybu temperatury w granicach ± 4 , poza tymi granicami na wyjściu regulatora ma być wartość zerowa. Działanie takie zwiększy czułość układu w tym zakresie uchybu i pozwoli osiągnąć mniejszą wartość stałego uchybu regulacji. Model układu został przedstawiony na rysunku 8.

Rys. 8. Model układu regulacji temperatury z regulatorem rozmytym wspomagającym działanie regulatora proporcjonalnego.

Tab. 3. Opis funkcji wejścia „u”

Nazwa funkcji	Typ funkcji	Parametry funkcji
Wejście „u”		
<i>ujemny</i>	<i>trimf</i>	<i>[-4 -3.75 0]</i>
<i>zerowy</i>	<i>gaussmf</i>	<i>[0.15 0]</i>
<i>dodatni</i>	<i>trimf</i>	<i>[0 3.75 4]</i>

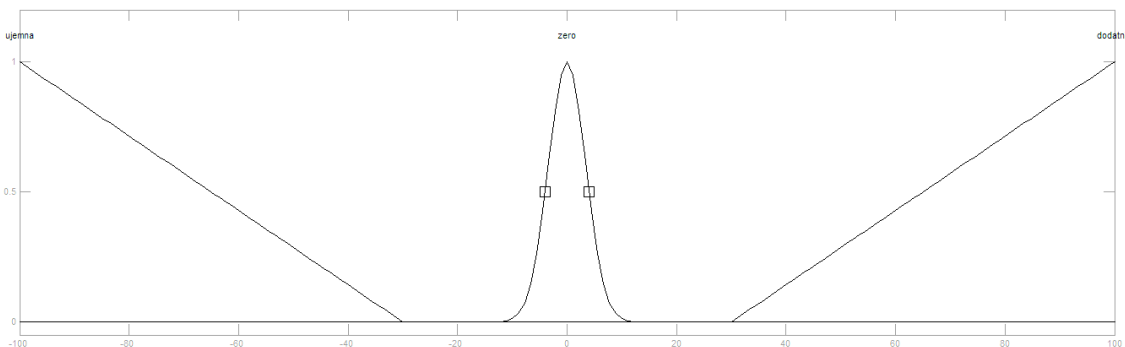

Rys. 9 Funkcje wejściowe regulatora rozmytego działającego razem z regulatorem proporcjonalnym

Wyjście składa się z trzech funkcji rozmywających: „ujemna”, „zerowa” i „dodatnia”. Określenie „ujemna” oznacza że moc całkowita jest pomniejszana o moc wynikową z regulatora rozmytego. W przypadku osiągnięcia przez moc wynikową wartości ujemnych jest ona kierowana do części chłodzącej. Określenie „dodatnia” oznacza że moc całkowita jest powiększana o moc wynikową z regulatora. Gdy moc całkowita jest większa od zera kierowana jest do części grzewczej. Parametry tych funkcji zostały przedstawione w tabeli 4, a ich wykresy na rysunku 10.

Tab. 4. Opis funkcji wyjścia „moc”

Nazwa funkcji	Typ funkcji	Parametry funkcji
Wejście „moc”		
<i>ujemna</i>	<i>trimf</i>	<i>[-200 -100 -30]</i>
<i>zerowa</i>	<i>gaussmf</i>	<i>[3.4 0]</i>
<i>dodatnia</i>	<i>trimf</i>	<i>[30 100 200]</i>

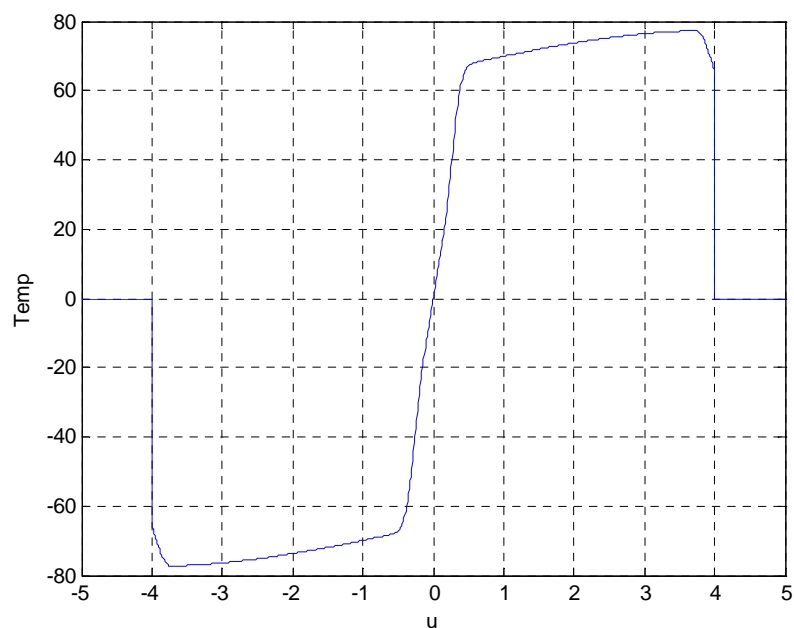

Rys. 10 Funkcje wejściowe regulatora rozmytego działającego razem z regulatorem proporcjonalnym

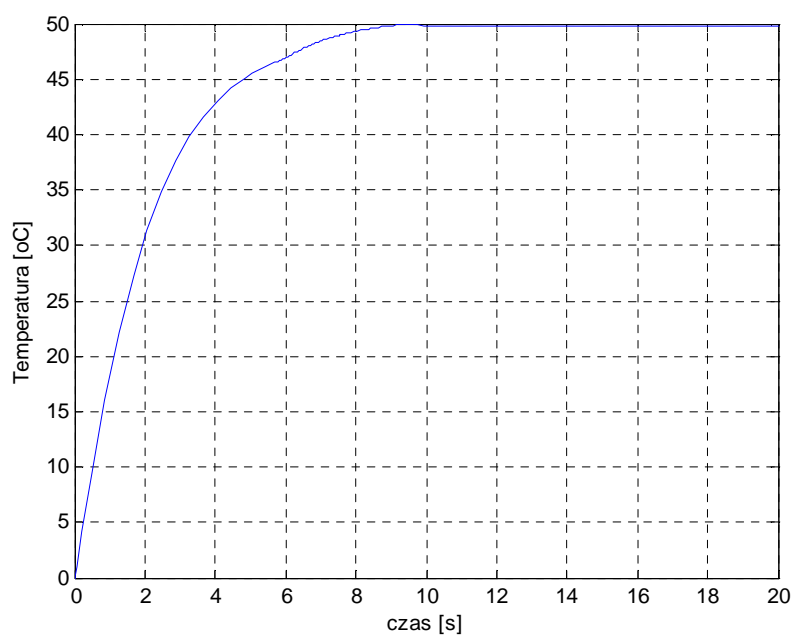
Baza reguł sterownika składa się z trzech następujących reguł:

- If** (*u is ujemny*) **then** (*temperatura is ujemna*),
- If** (*u is zerow*) **then** (*temperatura is zero*),
- If** (*u is dodatni*) **then** (*temperatura is dodatnia*).

Wynikowa funkcja sterowania (dwuwymiarowa – jedno wejście, jedno wyjście) została przedstawiona na rysunku 11.

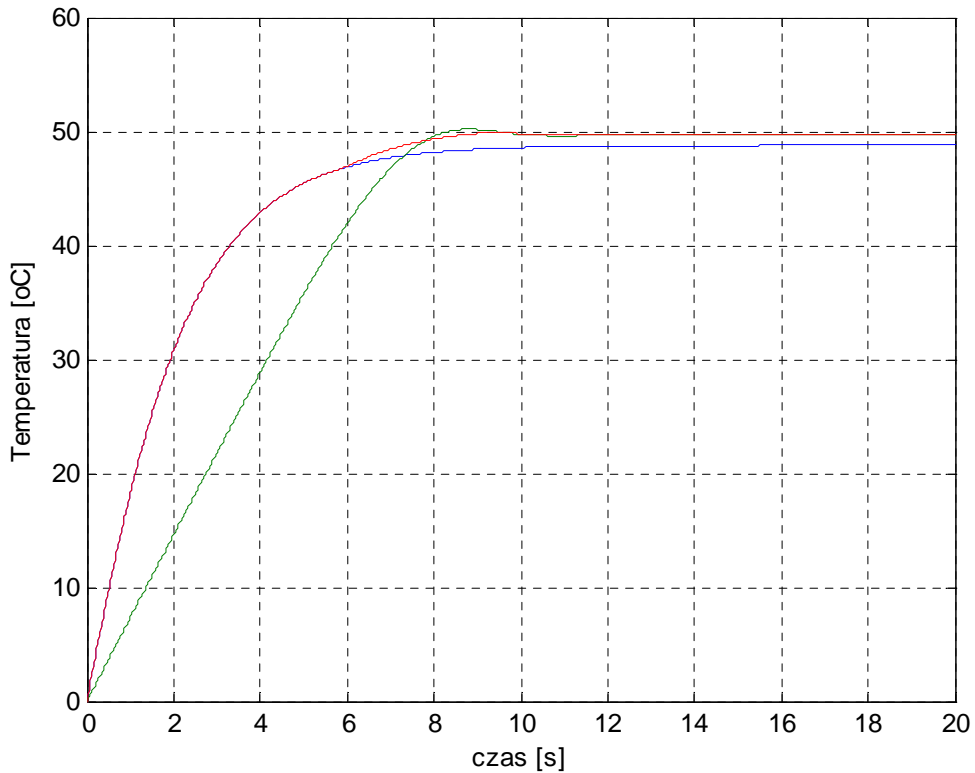

Rys. 11 Wynikowa funkcja regulatora rozmytego działającego razem z regulatorem proporcjonalnym

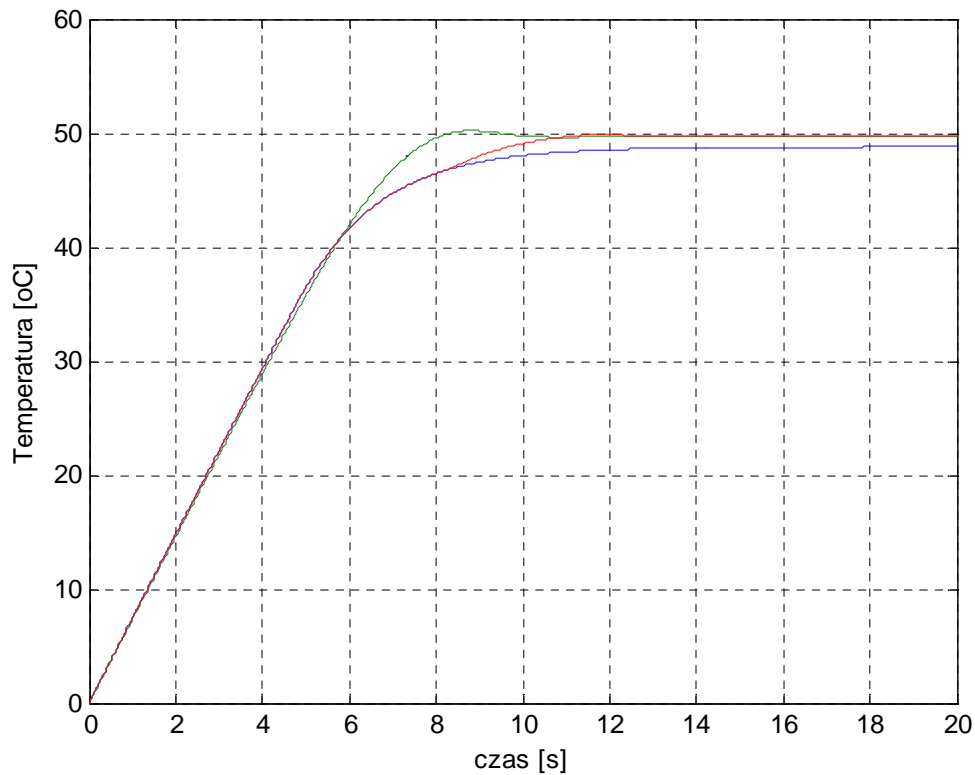

Rys. 12. Odpowiedź układu z wspomagającym regulatorem rozmytym regulator proporcjonalny na wymuszenie skokowe o wartości 50 °C

Należy zauważyć iż teoretyczny regulator oparty o logikę rozmytą ma (w przeciwieństwie do regulatora konwencjonalnego) ograniczony zakres sygnału wejściowego jak i wyjściowego (rys. 6. i rys 13). Należy zwrócić na to uwagę podczas projektowania regulatora. Dodatkowo należy zaznaczyć iż rozważane regulatory nie posiadały w ogóle ograniczeń co w przypadku praktycznych układów jest niemożliwe. Na rysunkach 13 i 14 przedstawiono charakterystyki wszystkich regulatorów odpowiednio bez i z ograniczeniem całkowitej mocy do $\pm 700\text{W}$ (zmniejsza się prędkość przyrostu temperatury).

Rys. 13. Odpowiedzi wszystkich regulatorów bez ograniczenia całkowitej wydzielanej mocy na wymuszenie skokowe o wartości 50 °C:
niebieski – regulator proporcjonalny, zielony – regulator rozmyty działający niezależnie,
czerwony – regulator rozmyty działający równoległe z regulatorem proporcjonalnym.

Rys. 14. Odpowiedzi wszystkich regulatorów z ograniczeniem całkowitej wydzielanej mocy do $\pm 750\text{W}$ na wymuszenie skokowe o wartości 50 °C
niebieski – regulator proporcjonalny, zielony – regulator rozmyty działający niezależnie,
czerwony – regulator rozmyty działający równoległe z regulatorem proporcjonalnym.